

ПАНІ МЕТЕЛИЦЯ

Жила на світі вдова, і мала вона дві доньки. Одна з них була гарна й роботяща, а друга — бридка й ледача. Та бридку й ледачу вдова любила більше, бо то була її рідна донька, а пасербиця мусила виконувати в хаті всю чорну роботу. Бідолашна дівчина сиділа щодня на битому шляху біля колодязя і все пряла й пряла, аж до крові на пальцях. Одного разу вона так порізалася, що кров на веретено крапнула. Схилилася дівчина над колодязем, хотіла помити його, а воно вислизнуло з її рук та й упало в воду.

Заплакала дівчина, побігла до мачухи та й розповіла, яке лихо з нею сталося. А мачуха як розкричиться! Лаяла вона дівчину, лаяла, аж урешті наказала:

— Уміла впустити веретено — лізь у криницю й діставай!

Пішла дівчина до колодязя і, не маючи іншої ради, скочила вниз по веретено. Зі страху вона знепритомніла, а коли розплющила очі, побачила, що лежить на прекрасному лузі. Сяяло сонце, і сила-силенна квітів цвіла навколо. Пішла вона тим лугом і натрапила на піч, у якій було повно хліба. Хліб став гукати до неї:

— Ой, витягни мене, витягни мене, бо згорю, я вже давно спікся!

Дівчина підійшла до печі, лопатою повитягала весь хліб та й пішла собі далі. Аж бачить — стоїть яблуня, що аж згинається від яблук, та й просить:

— Ой, обтрус мене, обтрус мене, яблука мої давно вже достигли!

Дівчина труснула яблуню, і яблука градом посипалися на неї, а вона все трусила, аж поки жодного яблука не залишилося на яблуні. Тоді поскладала яблука на купу та й пішла собі далі. Аж ось прийшла вона до маленької хатини, з якої крізь віконце визирала стара баба.

Як помітила дівчина її великі зуби, злякалась і втікати намірилась. А стара гукнула їй услід:

— Не бійся, дитинко! Зоставайся в мене. Як будеш добре робити хатню роботу, то й тобі добре буде. Найкраще дбай про постіль, стели старанно і добре вибивай подушки, щоб пір'я легіло! Тоді на світі йтиме сніг, бо я — пані Метелиця¹.

¹ Тому кажуть у Гессені (область і місто в Німеччині): «Сніг іде. Пані Метелиця (нім. *Holle*) постіль готує».

Наймався він на роботу до різних майстрів, але постійно щось не підходило, аж нарешті найнявся слугою в готель. Незлюбили його служниці за те, що був непомітний, а бачив усе, що вони крадькома робили, і про все розповідав господарям — як вони з тарілок вигрібають та з підвалу викрадають.

— Ну, постривай! Ми тобі віддячимо! — сказали якось служниці та й змовились поміж собою, коли вдасться, зробити йому щось пакісне.

Якось пішла одна із служниць косити в саду траву, помітила вона, як Хлопчик-Мізинчик стрибає з кущика на кущик, лазить по стеблинках, і скосила вона його швиденько разом з травою, скинула на верету, зв'язала й принесла крадькома коровам. Була з-посеред корів одна велика чорна, то вона ликнула його разом з травою, не спричинивши аніякісінької шкоди. Та всередині йому не сподобалось. Там було темно-претемно, хоч в око стрель, і світла ніде нема.

Стали доїти корову, а він як зарепетує:

Дзень-дзень на денце,
Чи повне скоро вже відерце?

Але коли доїли корову, за шумом слів його не можна було розібрати.

Скоро прийшов господар у корівник та й каже:
— Завтра цю корову треба зарізати.

¹ Крейцер — дрібна розмінна монета зі срібла й міді, що була в обігу в Південній Німеччині, а також в Австро-Угорській імперії.



Почув це Хлопчик-Мізинчик, перелякався, та як запищить тоненьким голосочком:

— Спершу мене випустіть, бо я ж у ній сиджу!

Почув це господар, але не зрозумів, звідки цей голос лунає.

— Ти де? — запитав.

— Та в чорній корові, — відповів Хлопчик-Мізинчик, але господар не міг взяти до тями, що воно таке, тож пішов геть.

Наступного ранку корову зарізали. Але, на щастя, коли рубали і розрізали м'ясо, Хлопчик-Мізинчик під ніж не потрапив, але опинився у вирізці, залишеній для ковбаси. Коли прийшов м'ясник та й узявся за роботу, Хлопчик-Мізинчик заволав з усіх сил:

— Не рубай так сильно, не рубай так глибоко, бо я тут під сподом!

Слід зауважити, що Якоб і Вільгельм Грімм не лише захоплювалися збиранням та редагуванням казок. Поміж німецьких учених-філологів вони знані як автори ґрунтовних наукових праць — «Німецької граматики», «Німецької міфології» тощо. Наприкінці свого життя брати Грімм читали лекції у Берлінському університеті і працювали над укладенням багатотомного словника німецької мови. Проте закінчити розпочате не вдалося: Вільгельм помер, працюючи над буквою D, у 1859 році, а його брат Якоб прожив ще чотири роки і встиг закінчити роботу над буквами A, B, C і E.

Тарас Бойко

Перелік ілюстраторів

Адамо, Макс (1837–1901): «Бідний наймит, млин і киченька» (взято з «Мюнхенських репродукцій» № 836).

Гоземанн, Теодор (1823–1900): «Гензель і Гретель» (взято з «Німецьких репродукцій» № 53); «Попелюшка» (з «Німецьких репродукцій» № 71); «Білосніжка» (з «Німецьких репродукцій» № 43).

Гайслер, Руді (1834–1906): «Червона Шапочка» (взято з «Мюнхенських репродукцій» № 244).

Діц, Вільгельм фон (1839–1907): «Хоробрий кравчик» (взято з «Мюнхенських репродукцій» № 259).

Зікерт, Освальд (1828–1885): «Мандрівка Хлопчика-мізинчика» (взято з «Мюнхенських репродукцій» № 64).

Оффтердингер, Карл (1829–1889): «Бременські музиканти» (взято з «Німецьких репродукцій» № 207); «Король Дроздобород» (взято з «Мюнхенських репродукцій» № 220).

Поці, Франц (1807–1889): «Біляночка та Руженочка» (взято з видання «Легенди про Святого Губерта та казка про Біляночку та Руженочку», Мюнхен, рік не вказано («Legende vom Sankt Hubertus und Das Märlein von Schneeweißchen und Rosenrot, München o. J.)).

Ріхтер, Людвіг (1803–1884): «Шість лебедів» (взято з видання «Дитяча книга казок», Лейпціг, 1850 («Märchenbuch für Kinder, Leipzig, 1850)).

Шпектер, Ганс (1848–1888): «Три прялі» (взято з «Мюнхенських репродукцій» № 87).

Шпектер, Отто (1807–1871): «Жаб'ячий король, або Залізний Гайнріх» (взято з «Мюнхенських репродукцій» № 193); «Братик і сестричка» (взято з «Мюнхенських репродукцій» № 231).

Зміст

Пані Метелиця	3
Вовк і семеро козенят.	8
Братик і сестричка	12
Рапунцель, або Люлічка	27
Три прялі	33
Гензель і Гретель.	37
Хоробрий кравчик	51
Попелюшка	67
Червона Шапочка.	82
Бременські музиканти.	91
Кмітливий Ганс.	101
Тямуща Ельза	106
Хлопчик-мізинчик	112
Мандрівка хлопчика-мізинчика	121
Старий Султан	131
Колюча ружа	134
Король Дроздобород	139
Білосніжка	147
Русалка	162
Солодка каша.	163
Про розумного кравчика.	164
Біляночка й Руженочка.	169
Кіт у чоботях	183
Випробування для королівни, або Принцеса на горошині	190
Жаб'ячий король, або Залізний Гайнріх	193
Як мишка з кицькою приятелювали.	200
Дитя Марії	204
Шість лебедів.	211
Бджолина матка	218
Розумна селянська донька	222
Дух у пляшці	226
Бідний наймит, млин і киценька.	234
Ледачий Гайнц	240
Королік.	244
Брати Ґрімм: між казкою і наукою. <i>Післямова</i>	249